

Mindre Meddelelser.

Vejledninger vedrørende Bygning af Ajlebeholdere og Siloer.

Ved Landhusholdningsselskabets Bestyrelsesmøde i Efteraaret 1939 fremdrog Gaardejer *Bertel Bjerre* Ønskeligheden af, at der blev ydet de mange, der byggede Ajlebeholdere i Henhold til den vedtagne Lov om Stotte hertil, en bedre Vejledning, end der hidtil havde kunnet gives. Han henstillede, at Landhusholdningsselskabet søgte udarbejdet en Vejledning til Brug for alle, der i kommende Foraar og Sommer skulde bygge Ajlebeholdere. Ved Drøftelserne af dette Forslag fremdroges fra forskellig Side tillige, at det maatte forventes, at der vilde blive endnu mere Brug for Vejledning vedrørende Silobygning, saafremt der, hvad man ventede, vilde komme en tilsvarende Lovgivning paa dette Omraade. — Sagen overlodes sluttelig til Præsidiets videre Foranstaltning.

Planer for Ajlebeholdere.

I November 1939 nedsattes derefter et »Udvalg vedrørende Byggeplaner og Byggematerialer for Ajlebeholdere (og Siloer)«. Udvalget kom til at bestaa af Civilingeniør, Dr. techn. *Erik V. Meyer*, Arkitekt *Marius Pedersen*, Civilingeniør, Professor ved Danmarks tekniske Højskole *E. Suenson*, Gaardejer *Bertel Bjerre*, Gaardejer *Karl Jensen*, Arkitekt, Lektor ved Danmarks tekniske Højskole *C. O. Gjerløv-Knudsen*, Arkitekt *Poul Gotzsche* og Hofjægermester *Chr. Lüttichau*. Efter et indledende Møde i dette Udvalg nedsattes et snævrere Arbejdsudvalg, bestaaende af de tre førstnævnte, og den 17. Februar afgav dette Udvalg en Betænkning vedrørende Ajlebeholderne. Ved et Møde den 7. Marts 1940 tiltraadte det samlede Udvalg —

efter Gennemdrøftelse af det forelagte Udkast — Betænkningen. Samtidig vedtoges, at der, saa snart de fornødne Midler kunde fremskaffes, skulde foretages en Række Beregninger og udarbejdes forskellige Planer og Skemaer i Tilknytning hertil.

Planer for Siloer.

Der var imidlertid indenfor Udvalget den Opfattelse, at endnu vigtigere end at faa færdiggjort Arbejdet vedrørende Aglebeholderne vilde det være at faa gennemført et tilsvarende Arbejde for Siloernes Vedkommende, hvorfor man henstillede, at Arbejdsudvalget fortsatte med Udarbejdelse af en tilsvarende Betænkning for Silobyggeriets Vedkommende. Under det videre Arbejde ændredes Arbejdsudvalgets Sammensætning saaledes, at Civilingeniør, Entreprenør *P. Kerrn-Jespersen* og Forsøgsleder *V. Steensberg* indtraadte i Udvalget, medens Arkitekt *Marius Pedersen* udtraadte. Endvidere tiltraadtes det samlede Udvalg af dette Aars ledende Præsident, Godsejer, Dr. med. *K. A. Hasselbalch*, der samtidig fra Aarets Begyndelse har fungeret som Udvalgets Formand.

Resultatet af Arbejdsudvalgets Virksomhed forelagdes det samlede Udvalg ved et Møde den 24. Maj, og efter Gennemførelse af enkelte mindre Rettelser har det samlede Udvalg tiltraadt denne Vejledning med tilhørende Planer.

Til Vejledningen, der indeholder en Redegørelse for Fremgangsmaaden ved Bygning af forskellige Typer af Siloer, er knyttet detaillerede Planer og Tegninger for 6 forskellige Grundtyper, nemlig

Plan for en støbt Silo uden Bund

» » » Silo af Betonringe uden Bund

» » » » » Betonblokke » »

» » » » » Betonstave » »

» » » » » Mursten » »

» » » » » særlig Konstruktion med Bund

(ved høj Grundvandstand

m. v.)

Vejledningen indeholder foruden Anvisning paa Arbejdets praktiske Gennemførelse tillige Beregninger over de Materiale-mængder, der vil medgaa til de forskellige Standardtyper (Siloer af Diameter 2, 3, 4 og 5 Meter).

Vejledning saavel som Planer foreligger færdige omkring 1. Juni og kan gratis rekvireres hos Landhusholdningsselskabets Sekretariat af enhver, der har Interesse for denne Sag. Vejledningen vil tillige blive tilstillet samtlige Grundforbedringsudvalg Landet over og vil ligeledes kunne rekvireres hos disse.

Samtidig udsendes den allerede foreliggende Betænkning vedrørende Bygning af Ajleholdere, men til denne er endnu ikke knyttet tilsvarende Beregninger og Planer. Ved Henvendelse til Landhusholdningsselskabet vil ogsaa Planerne for Ajleholdere kunne faas gratis, saa snart de foreligger udarbejdet.

Landbrugets Prisforhold i April Maaned 1940.

(Ved Det landøkonomiske Driftsbureau).

Tabel 1. Priser i Kr. pr. 100 kg.

	1939			1940		
	Hele Aaret	Jan. -April	April Md.	Jan. -April	Marts Md.	April Md.
Landbrugsprodukter:						
Sødmælk (ab Mejeri) ¹⁾	13,52	13,76	12,91	15,57	14,75	15,33
Smør, Notering	239	248	226	265	240	258
do., Afregningstal	243	251	232	272	252	266
Ost, 20 pCt.	91	90	90	110	112	109
Æg	113	91	85	111	116	77
Slagterisvin, 1.Kl., m. Kort (sl.V.)	175	176	176	182	168	177
do. uden Kort (do.)	123	120	125	100	85	65
Slagtekøer, Kbhv., 1. Kl. (lev.V.)	57	53	55	65	66	64
Stude og Kvier, Esbj., 1. Kl. (do.)	66	61	64	73	75	75
Smaaigrise, Køge, Kr. pr. Stk. .	46	48	53	38	28	27
Kælvkøer, Odense, 1. Kl., Kr. pr. Stk. ²⁾	424	425	425	405	400	397
Unge Heste, Odense, Kr. pr. Stk.	1126	1100	1100	1308	1400	1400
Hvede, Sælger	16,05	14,36	14,54	19,36	19,25	(19,68)
do., Køber	15,73	14,05	14,16	19,10	19,00	(19,43)
Rug, Sælger	16,83	14,62	14,81)))
do., Køber	16,50	14,27	14,40)))
Byg, 2/r, Sælger	13,77	11,79	11,66)))
do., Køber	13,43	11,49	11,38)))
Havre, Sælger	14,51	12,29	12,75)))
do., Køber	14,00	11,77	12,25)))
Hø	8,63	7,83	7,88	13,94	14,00	14,50
Kartofler, Sælgers St., Sjæll. ..	6,13	5,17	4,69	13,60	15,00	19,33
Runkelroefrø, VIII-St.	70	57	60	109	123	150
Kaalroefrø	59	55	55	96	113	135
Rødkløverfrø, sildig	291	228	215	386	400	390
Hvidkløverfrø	507	402	415	724	763	700
Hundegræsfrø	112	148	140	107	105	102
Alm. Rajgræsfrø	90	89	91	130	135	135
Ital. do.	73	58	65	132	135	135
Foderstoffer:						
Bomuldsfrøkager	18,43	15,02	15,06	25,55	25,69	26,25
Solsikkekager	18,76	15,76	15,56	25,69	—	27,25
Palmekager	15,78	13,51	13,13	20,50	20,75	(20,75)
Hvedeklid	13,48	10,88	10,81)))
Majs, La Plata	17,10	15,21	14,81	18,98	(17,85)	(18,70)
Kunstgødning:						
Chilesalpeter	17,55	17,34	17,60	18,84	18,90	19,10
Kalksalpeter	17,03	16,79	17,05	18,29	18,35	18,55
Sv. Ammoniak	17,08	16,84	17,10	18,34	18,40	18,60
8 pCt. Superfosfat	6,68	6,78	6,80	9,11	9,75	9,75
10 „ Kaligødning	14,38	13,83	13,95	17,38	17,50	17,50

1) Ekskl. Mælkeafgift.

2) Bestaaet Tuberkulinproven.

3) Maksimalpris plus tilladte Omkostninger.

Tabel 2. Prisindeks. (Femaaret 1909/14 = 100).

7 638

	1939			1940		
	Hele Aaret	Jan. -April	April Md.	Jan. -April	Marts Md.	April Md.
Landbrugsprodukter:						
Sødmælk	129	131	123	148	140	146
Smør, Notering	114	119	108	127	115	123
do., Afregningstal	116	120	111	130	121	127
Ost	160	158	158	193	196	191
Æg	96	77	72	94	98	65
Slagterisvin med Kort	180	181	181	188	173	182
do. med og uden Kort ¹⁾	180	181	181	188	173	182
Slagtekøer (København)	98	91	95	112	114	110
Stude og Kvier (Esbjerg)	108	100	105	120	123	123
Unge Heste (Odense)	153	149	149	177	190	190
Hvede	116	104	105	140	139	142
Rug	141	123	124	—	—	—
Byg, 2/r.	107	92	91	—	—	—
Havre	120	102	106	—	—	—
Hø	126	114	115	203	204	211
Kartofler, Sælgers St., Sjæll. ..	163	138	125	363	400	515
Foderstoffer:						
Bomuldsfrøkager	126	102	103	174	175	179
Sølsikkekager	146	122	121	199	—	212
Palmekager	139	119	115	180	182	182
Hvedekliid	121	98	97	—	—	—
Majs, La Plata	153	136	132	170	160	167
Kunstgødning:						
Chilesalpeter	88	87	89	95	95	96
Kalksalpeter	88	87	88	95	95	96
18 pCt. Superfosfat	113	115	115	154	165	165
40 , Kaligødning	121	116	117	146	147	147
Vejet Prisindeks for:						
Mejeriprodukter	119	123	114	134	125	131
Husdyrprodukter, ialt	131	130	126	142	135	136
Korn	118	102	103	156	155	158
Planteprodukter, ialt	121	105	105	179	183	200
Landbrugsprodukter, ialt	130	128	124	145	138	141
Kraftfoder	132	113	112	173	170	177
Kunstgødning	100	99	100	120	123	124
Markfrø	96	96	96	141	141	141
Vareindkøb, ialt	122	108	108	159	157	162

1) Forholdsmæssigt beregnet.

Mejeribruget i Danmark 1939.

Af Mejerikærer *H. M. Jensen.*

Trods Mund- og Klovesygens Hærgen i Malkekvægsbesætningerne gav det danske Mejeribrugs Stilling ved Udgangen af 1938 Haab om, at Opgangslinien, der karakteriserede den nærmest foregaaende Periode, ogsaa kunde følges i den kommende Tid. Som Aaret 1939 skred frem, blev dette Haab desværre skuffet, og ved Begyndelsen af 1940 synes Fremtidsudsigterne kun mørke og usikre.

Ganske vist fik Mund- og Klovesygen udraset; men næppe var dette sket, før fra September 1939 den Krigstilstand imellem vore nærmeste Nabolande indtraadte, der siden i stedse stigende Grad gennem sine økonomiske Virkninger truer med at bortrykke hele det Grundlag, hvorpaa dansk Næringsliv hviler. — Ikke mindst har Eksporterhvervene og i første Række Landbruget mærket Krigens Tryk. For Landbrugets Vedkommende er Vanskelighederne opstaaet som Følge af flere samvirkende Faktorer; thi baade de engelske Maksimalpriser paa Levnedsmidler, der indførtes straks efter Krigsudbruddet, de stærke Prisstigninger paa nødvendige Hjelpestoffer samt Ændringer i den hjemlige Pengepolitik, har gjort Stillingen ugunstig. Stærkest har disse Forhold virket overfor Mejeribruget, hvor især Smørproduktionen er truffet haardt. Smørprisen, som Aaret igennem støttedes ved Smørordningen af 6. Maj 1937, havde en rolig Tendens, og dens Gennemsnit laa lidt højere end Tilfældet var i 1938; men Opgangen var ikke nær i Stand til at følge den almindelige Prisstigning. Et Billede af Udviklingen fremkommer gennem Sammenligning mellem Smørpris og Kraftfoderpris. I Aarets første Kvartal kunde 1 kg Smør

saaledes betale 16,95 kg Bomuldsfrøkager, medens det i sidste Kvartal kun formaaede at indløse 9,71 kg af den paagældende Kagesort. Stærke Stigninger i Udgifterne til Brændsel og andre for Mejerierne nødvendige Raamaterialer har yderligere bidraget til at svække Stillingen, og de Forsøg paa at oprette det tabte, der med Loven af 10. November 1939 »Om Foranstaltninger til Udligning mellem Landbrugets Eksportpriser og Produktionsomkostninger« er gjort fra det Offentliges Side, har ikke ført til den ønskede Bedring i Landbrugets Økonomi.

Den Nedgang i Produktionens Størrelse, som fandt Sted i 1939, kan for Aarets sidste Maaneder ses paa Baggrund af de nævnte økonomiske Forhold. For de første maa Mund- og Klovesygens direkte og indirekte Virkninger tages i Betragtning; thi Sygdommens Udbredelse under Epizootiens Forløb var meget betydelig. Der regnes i Landbrugs-kredse med, at Halvdelen af Landets Besætninger har været angrebet, og da det fortrinsvis var de større, der rantes, blev ca. tre Fjerdedele af den samlede Kvægbestand udsat for Sygdommen. For mange Landmænd blev de paaførte Tab alvorlige, og det var naturligt, at Staten gennem Lov af 15. Marts søgte at komme de daarligst stillede til Hjælp.

Som en Følge af Sygdommen blev Udsættelse af Kreaturer mange Steder en Nødvendighed; men alligevel viser de officielle Tællinger, at Landbruget har været i Stand til at holde Malkekøernes Antal oppe. Ja, benyttes Sommertællingerne som Maal, kan 1939 endog vise en Fremgang paa 0,31 pCt. i Forhold til 1938. Ved Udgangen af December 1939 var Antallet af Malkekøer dog kun 1 618 000 Stkr. mod 1 625 000 Stkr. den 31. December 1938. I denne Periode fremkommer altsaa en Nedgang paa 7000 Dyr eller 0,43 pCt.; men disse Svingninger er jo i Virkeligheden smaa og uden nogen Oplysning om de uheldige Forholds Indflydelse.

Anderledes bliver det Billede, Opgørelser over Mælkeproduktionen frembyder. Kontoret for Mejeri-Statistik

angiver i sine foreløbige Beregninger, at Danmarks samlede Mælkemængde er faldet med ca. 4 pCt. fra 5475 Mill. kg i 1938 til 5245 Mill. kg i 1939. Da Hjemmeforbruget hos Mælkeproducenterne anslaaes til ca. 400 Mill. kg aarligt, bliver det Kvantum, der indvejes i Mejerivirksomhederne kun 4845 Mill. kg mod 5075 Mill. kg foregaaende Aar. Saavel Ostelavningen som Mælkekonserves-Industrien aftog i 1939 fuldt saa store Sødmælksmængder, og derfor bliver Aarets Resultat, at disse Driftsgrene er blevet opretholdt i fuldt Omfang, medens en ikke ubetydelig Nedgang har gjort sig gældende for den danske Smørproduktion. Samtidig med, at Produktionen er mindsket, har Hjemmeforbruget af Smør nærmest vist stigende Tendens, og da begge Forhold bidrager til at sænke Eksporten, er Følgen blevet, at Mejeriprodukternes samlede Udførselsværdi ligger ca. 5—6 Mill. Kr. lavere end i 1938.

Skønt Aarets økonomiske Vilkaar saaledes ikke har været opmuntrende, er et Arbejde som Kvægtuberkulosisens Bekæmpelse fortsat for fuld Kraft, og smukke Resultater, der ogsaa kommer Mejeribrugene til Gode, kan efterhaanden fremvises. Hvad derimod den leverede Mælks Beskaffenhed angaar, gentages Klagerne, som ofte har lydt i de senere Aar, og f. Eks. i Statskonsulent *Chr. Ibsens* Indberetning, der findes i *Tidsskrift for Landøkonomi*, Hæfte 2, 1940, gives Udtryk for Tvivl om, hvorvidt Kvalitetsbetalingen, som den i Almindelighed praktiseres paa Mejerierne, bringer de tilsigtede Resultater. Vel oplyser Aarets Mejeriudstillinger, at de fremstillede Produkter kan staa for Kritik; men Forholdet rummer alligevel en Fare, der vil vokse som Følge af den Ændring i Forholdene, Krigen medfører.

En Betingelse for Kvalitetens Opretholdelse vil det ogsaa være, at Mejeriernes tekniske Udstyr vedblivende kan bevares i god Stand. De høje Priser maa utvivlsomt medføre, at Ombygninger eller Nyanskaffelser saa vidt muligt udsættes, og hvor Udsættelsen kan foretages, uden at Anlæggets driftsmæssige Evne forringes væsentligt der-

ved, er det naturligt at se Tiden an. Det samme Synspunkt kan ogsaa anlægges overfor Mejeribrugets Centralisering, der nu i flere Aar har staaet i Diskussionens Tegn. En af Statsministeriets Raastofudvalg i denne Retning udskreven Konkurrences Resultater fremkom i Foraaret 1939; men selv om Udvalget senere lod et af de indsendte Projekter omarbejde, er ingen af disse endnu ført ud i Praksis, og bliver det vel næppe, for Forholdene stiller sig mere gunstigt for Sammenlægningsplanerne, end Tilfældet er i Øjeblikket. Heller ikke Rationaliseringen af Byernes Mælkeforsyning, der er det andet store Problem, Mejeribruget i den senere Tid har tumlet med, bragtes i 1939 til sin Afklaring, skønt Udvalg nedsatte saavel af Organisationerne som af Handelsministeriet stadig har arbejdet med Spørgsmaalets Løsning.

I foranstaaende Indledning er rent oversigtsmæssigt søgt fremhævet, hvad der karakteriserede Mejeribrugets Stilling i 1939. De nærmere Enkeltheder, som kan tjene til Uddybning af Billedet, er givet i en udførligere Omtale af Aarets Produktions- og Afsætningsforhold samt i en Oversigt over Mejeriernes Driftsøkonomi. De medtagne Oplysninger bygger her i Hovedsagen paa Materiale, der svarer til, hvad tidligere er anvendt ved Udarbejdelsen af Tidsskriftets Aarsoversigter, og Sammenligninger med disse skulde derigennem muliggøres.

Smørproduktionen.

Den Nedgang i Mælkemængden, som i Aaret 1939 fandt Anvendelse ved Smørfremstilling, medførte en Formindskelse af Produktionen med stærkt op mod 10 Mill. kg, idet den samlede Smørmængde, der oparbejdedes her i Landet, dalede fra ca. 188,6 Mill. kg i 1938 til ca. 178,7 Mill. kg i 1939. Nedgangen svarer til 5,2 pCt., og Produktionens Størrelse er hermed faldet saa stærkt, at de tre sidste Aars Fremgang er ophævet, og man skal tilbage til 1935 for at finde lavere Tal.

Af den producerede Smørmængde skulde Hjemmemarkedet ifølge Mejeriforeningernes Opgørelser have aftaget 17,1 pCt. mod 16,0 pCt. i 1938, hvilket svarer til ca. 30,6 Mill. kg eller 0,5 Mill. kg mere end i det foregaaende Aar. Denne Opgang skyldes vel dels den kraftige Propaganda for øget Anvendelse af Mejeriprodukter, dels den indtraadte Stigning i Margarinepriserne; men iøvrigt er Smørforbruget endnu meget uensartet indenfor de enkelte Husstande Landet over. — Med et Hjemmeforbrug som

Danmarks Ind- og Udførsel af Smør i Millioner kg.

Aar	Indførsel	Udførsel				Overskuds- udførsel	Værdi i Mill. Kr.
		I Dritler og Kasser	I Daaser	Fløde	Ialt		
1914	9,66	101,40	2,22	5,56	109,17	99,51	212,00
1915	3,73	102,95	2,05	0,08	105,08	101,35	273,00
1916	0,22	94,01	1,85	0,25	96,11	95,89	296,00
1917	—	60,23	1,17	0,01	61,41	61,41	241,45
1918	—	14,11	0,47	—	14,58	14,58	61,04
1919	0,31	35,64	1,04	0,17	36,85	36,54	207,54
1920	0,05	73,18	1,68	0,27	75,13	75,08	480,89
1921	0,39	91,62	0,64	0,09	92,35	91,96	433,27
1922	1,25	94,60	0,90	0,02	95,52	94,27	363,23
1923	1,83	110,33	1,30	0,01	111,64	109,81	483,62
1924	3,85	122,11	1,28	0,10	123,49	119,64	625,04
1925	2,09	121,53	1,24	0,13	122,90	120,81	540,62
1926	2,32	131,39	1,11	—	132,50	130,18	400,03
1927	1,74	142,16	1,05	—	143,21	141,47	426,00
1928	1,51	146,73	1,01	—	147,74	146,23	458,40
1929	1,67	158,12	0,92	—	159,04	157,37	475,72
1930	2,57	168,19	0,80	—	168,99	166,42	413,89
1931	1,82	171,12	0,53	—	171,65	169,85	358,50
1932	0,98	157,47	0,33	0,70	158,50	157,52	290,78
1933	0,88	150,32	0,40	—	150,72	149,84	256,23
1934	0,83	149,45	0,37	—	149,82	148,99	251,11
1935	0,42	137,86	0,44	—	138,30	137,88	274,89
1936	0,18	145,68	0,53	—	146,21	146,03	311,25
1937	0,02	152,37	0,60	—	152,97	152,95	354,31
1938	—	157,48	0,57	—	158,05	158,05	375,12
1939	—	148,47	1,33	—	149,80	149,80	367,20

det foran angivne kommer den samlede Smørekseport for Aaret 1939 ned under 150 Mill. kg mod ca. 158 Mill. kg i 1938. Importen, der i en lang Aarrække var forsvindende, er med Smørordningens Indførelse saa godt som fuldstændig standset. Den udgjorde i 1939 kun 600 kg. Hele Indførselen fandt Sted i Maj Maaned, og Værdien angives i den officielle Statistik til 1000 Kr. Fra Statistiken er ogsaa Tallene til omstaaende Tabel, der viser saavel Smørindførsel som Udførsel gennem en Aarrække, hentet, og for alle Tallene, der er benyttet i Artiklen, gælder, at Offentliggørelse i Dagspressen ikke er tilladt.

I Tabellen skelnes kun mellem Smør i Daaser samt Smør i Kasser og Dritler. Den sidste Afsætningsform spiller jo, hvad Tallene viser, den altovervejende Rolle; men iøvrigt er det Kvantum Smør, der eksporteres i Daaser mere end fordoblet det sidste Aar, idet det udgjorde 1 332 000 kg mod 565 500 kg i 1938. Hvormeget af Smørret, der forlader Landet i Dritler, og hvilke Mængder, der sendes i Kasser (eller Pakker), fremgaar ikke af de Tal, som for Tiden er tilgængelige. Om Pakkesmørret har man kun hørt lidt i de senere Aar; men det er efterhaanden ret betydelige og vistnok stigende Mængder, som eksporteres. I det udførlige statistiske Værk: Danmarks Vareindførsel og -udførsel, der nu foreligger for 1938, angives, at der i dette Aar udførtes 2 848 300 kg Smør i Pakker, medens den tilsvarende Eksport i 1937 kun androg 2 265 800 kg.

Ligesom Tilfældet har været tidligere, blev de sæsonmæssige Svingninger i Smørproduktionen ogsaa i 1939 forholdsvis smaa. Den jævne Produktion gennem alle Aarets Maaneder maa utvivlsomt være af stor Betydning for dansk Mejeribrug, idet den giver Mulighed for Markedernes stadige Forsyning med friske Varer, hvor konkurrerende Lande maa gribe til Oplagring eller andre regulerende Foranstaltninger, naar det gælder at dække deres Kunders Behov. Hvorledes Eksporten, hvis Svingninger paa det nærmeste genspejler Produktionens, fordeles sig maanedsvist, fremgaar af Opstillingen:

Den maanedlige Smørekспорт i 100 kg.

	1935	1936	1937	1938	1939
Januar	106 655	103 948	119 047	104 850	99 817
Februar	99 662	109 255	110 334	111 011	99 900
Marts	113 014	111 837	114 072	131 029	119 104
April	110 221	125 920	137 632	142 984	127 881
Maj	124 321	137 197	135 693	143 811	132 733
Juni	144 317	140 150	150 114	158 504	148 810
Juli	124 500	137 208	151 055	162 352	147 601
August	114 268	113 270	125 426	137 345	136 488
September	110 055	124 718	122 659	127 562	155 768
Oktober	110 605	129 284	116 541	130 235	105 031
November	107 432	103 490	112 644	111 382	112 876
December	113 596	120 514	128 482	119 400	112 048

Tabellens Tal oplyser, at den mindste Smørudførsel i 1939 fandt Sted i Januar Maaned, hvor Mængden kun udgjorde ca. 10 Mill. kg; men medens Eksporten plejer at naa sit Maksimum i Juni eller Juli, opnaaedes dette i 1939 ikke før med September, hvis Udførselsmængde laa ved ca. 15,6 Mill. kg. Forskellen mellem de to Maaneder, der danner Aarets Yderpunkter, bliver derved 5,6 Mill. kg eller en Ubetydelighed mindre end i 1938, hvor den var 5,7 Mill. kg. 1937 opviste kun 4,1 Mill. kg Forskel mellem højeste og laveste maanedlige Smørekспорт.

Den altovervejende Part af det danske Eksportsmør finder stadig sin Afsætning i England og Tyskland med det første Land som Hovedaftageren. I Forholdet mellem de to Markeder bragte Aaret 1939 dog nogen Ændring, idet den engelske Andel i Danmarks Smørekспорт faldt fra 75,8 pCt. det foregaaende Aar til 68,6 pCt. i det sidst afsluttede. Samtidig skete en omtrent tilsvarende Stigning i det til Tyskland udførte Kvantum, der gik op fra 23,1 pCt. i 1938 til 29,2 pCt. i 1939. De to Lande har altsaa tilsammen modtaget 97,8 pCt. af Smøreksporten, og paa de mindre saakaldte sekundære Markeder er afsat 2,2 pCt., hvilket er 1,1 pCt. mere end i 1938.

De sekundære Markeder udgøres af en lang Række Lande, dels europæiske, dels i fremmede Verdensdele.

Deres Antal kan opgives til omkring et halvt Hundrede; men som allerede de nævnte Procenttal antyder, er Eksportmængderne, disse Lande modtager, kun smaa.

Oversigt over den danske Smørekports Fordeling i 100 kg.

	1935	1936	1937	1938	1939
Til Tyskland	250 023	342 772	346 673	364 212	437 267
» Storbritannien	1 093 269	1 097 267	1 157 375	1 193 753	1 028 080
» Belgien	13 636	6 187	9 373	6 375	4 888
» Frankrig	3 341	4 976	1 924	4 249	3 746
» Schweiz	399	2 384	2 640	1	2 326
» Foren. Stater	6 117	57	290	170	80
» Czekoslovakiet	4 036	98	880	2 220	2 270
» Andre Lande	7 825	3 060	4 544	9 490	19 400

Næst efter England og Tyskland optræder Belgien (og Luxemburg) som den største Køber af dansk Smør. Det har aftaget godt 0,3 pCt. af Eksporten i 1939 mod 0,4 pCt. i 1938; men forøvrigt er Belgien ikke det eneste Land i Oversigten over den danske Smørekports Fordeling, hvis Tal viser Tilbagegang. Ogsaa Frankrig har modtaget en mindre Mængde. Czekoslovakiet har derimod holdt sig paa meget nær samme Stilling som i 1938, og Schweiz, der foregaaende Aar saa godt som helt svigtede, har i 1939 atter været Køber af omtrent samme Kvantum Smør som i Aarene 1936—1937, og knapt $\frac{1}{4}$ Mill. kg er afsat til dette Land. Af Tabellen fremgaar ogsaa, at Afsætningen til Samlegruppen »Andre Lande« næsten er fordoblet det sidste Aar. Dette Forhold maa aabenbart ses paa Baggrund af Stigningen i Eksporten af Smør i hermetisk Pakning. Det danske Daasesmør har efterhaanden fundet en Del Købere i Troperne. Hovedmængden afsættes i Vestindien og Sydamerika, hvor f. Eks. Venezuela i 1938 modtog 281 200 kg.

De sekundære Markeders Betydning er vel forholdsvis lille; men helt maa den ikke overses; thi hvor dansk Smør først har faaet Fodfæste, skulde det jo synes muligt at foretage yderligere Fremskridt og derigennem opnaa en

Aflastning af de to Hovedmarkeder. Oplysningerne, der for det sidste Aar kan fremskaffes om de samlede Tilførsler til disse, er iøvrigt højst ufuldstændige. For Englands Vedkommende foreligger kun en Oversigt over de første 8 Maaneder af Aaret 1939, og den maa tages med et vist Forbehold, idet Tallene jo er af noget sæsonmæssig Karakter. De bør næppe benyttes til direkte Sammenligning med foregaaende Aar; men hvis de kunde generaliseres, skulde Englands samlede Indførsel naa op paa ca. 9,8 Mill. cwt. eller overskride Mængden fra 1936, hvor Smørimporten satte Rekord. Dette er ikke helt sandsynligt; thi omregnes Tallene til 12 Maaneder vilde f. Eks. Danmarks Andel have været 108,8 Mill. kg og Hollands 51,1 Mill. kg, medens de virkelige Tal for disse to Lande kun naaede op paa henholdsvis 102,8 og 42,4 Mill. kg.

Storbritanniens Indførsel af Smør i cwts.

	1914	1935	1936	1937	1938	1939
Irland	—	488 476	468 272	319 957	326 604	
Syd Afrika	—	—	—	69 126	25 312	
Australien	433 802	2 113 650	1 694 222	1 491 937	1 797 875	
New Zealand	357 920	2 637 535	2 791 914	2 950 963	2 582 560	
A. britiske Lande	—	—	—	78 601	70 788	
Rusland	616 380	503 192	415 055	273 365	—	
Finland	—	115 707	159 761	157 872	209 714	
Estland	—	119 179	116 329	159 882	183 159	
Letland	—	192 500	196 396	216 880	339 899	
Litauen	—	180 499	210 842	204 540	228 111	
Sverige	270 138	184 385	149 443	204 490	300 277	
Danmark	1 749 072	2 186 350	2 170 542	2 256 490	2 365 291	2 023 780
Polen	—	—	—	105 395	199 073	
Holland	183 999	464 508	746 101	716 614	712 110	834 035
Argentina	55 704	69 354	142 528	129 652	89 876	
Andre Lande	316 906	353 285	490 638	80 602	77 862	
Ialt....	3 983 921	9 608 620	9 752 043	9 416 366	9 508 511	

Den foreløbige Oversigt over den engelske Smørindførsel i Aaret 1939's første 8 Maaneder angiver følgende Mængder, idet Talværdierne er 1000 cwt. De forskellige Landes Andel er tillige angivet i Procent, og til Sammen-

ligning er Procenttallene for hele Aaret 1938 medtaget i nedenstaaende Tabel:

Forskellige Landes Andel i Englands Smørindførsel.

	Mængde	% 1939	% 1938
Danmark	1 428	21,8	24,9
New Zealand	1 655	25,3	27,2
Australien	1 344	20,6	18,9
Argentina	53	0,8	0,9
Rusland	—	—	—
Irske Fristat	157	2,4	3,4
Finland	118	2,3	2,2
Sverige	155	2,4	3,2
Estland	147	2,2	1,9
Holland	671	10,3	7,5
Andre Lande	780	11,9	9,9
Smør ialt	6 538	100,0	100,0

Ogsaa vedrørende Tysklands Smørindførsel i 1939 er almindeligt tilgængelige Oplysninger sparsomme. I Beretningen over det internationale Marked for Mælk og Mejeriprodukter, der udgives fra Schweiz, anføres følgende Importmængder for Maanederne:

	1939	1938
Januar	6 710 Tons	8 955 Tons
Februar	6 308 »	7 521 «
Marts	7 004 »	6 284 »
April	6 931 »	5 946 »
Maj	7 435 »	6 619 »
Juni	7 507 »	7 798 »
Juli	8 202 »	8 855 »

Da Tallene siden 1. April 1939 tillige omfatter Indførslen til Østrig, Sudeterland og Memelland, er de af mindre Værdi som Sammenligningsmateriale, selv om de tyder paa større Import i det foregaaende Aar end i det sidste. Den danske Smørindførsel til Tyskland har, som det allerede er fremgaaet af Tabellen Side 384, i 1939 ligget over, hvad Tilfældet har været i den nærmest forudgaa-

ende Periode, ja, den overgaar endog den, som præstere-
des i Rekordaaret 1929, hvor der af Tyskland importere-
des 43,03 Mill. kg Smør fra Danmark.

Tysklands Indførsel af Smør i 1000 kg.

	1937	1938	1939
Danmark	34 273	36 531	43 727
Sverige	12 457	12 290	
Holland	12 153	12 527	10 574
Letland	6 560	6 230	
Finland	5 301	6 387	
Estland	4 852	5 320	
Litauen	—	3 703	
Andre Lande	11 238	9 302	
Ialt	86 834	92 290	

Værdien af den samlede Smørudførsel her fra Landet i 1939 er angivet i sidste Kolonne i Tabellen Side 381. Beløbet er fremkommet paa samme Maade, som de for tidligere Aar opførte, idet Overskudsudførselsmængderne er ganget med Notering + Overpris. Resultatet heraf er 367,20 Mill. Kr. eller 7,92 Mill. Kr. mindre end i 1938. Da Tallet som nævnt er beregnet, er det naturligt, at det kommer til at afvige fra den officielle Statistiks Værdiangivelse, efter hvilken Smøreksporten sidste Aar skulde have hjembragt 370,86 Mill. Kr. Sammen med, hvad Udførsel af Ost og Mælkekonserves har givet, naaede Mejeribrugene i 1939 til for sine Eksportvarer at hente 400,95 Mill. Kr. hjem fra fremmede Lande; men Slagteriernes Produkter: Bacon, Svinefedt og Slagteriaffald samt Kød-konserves m. m. betaltes samtidig med 438,6 Mill. Kr. og er dermed stadig Landbrugets største Indtægtspost.

Naar der i 1939 gennem Smøreksporten er tilgaaet Landbruget færre Penge end foregaaende Aar, maa Aarsagen ene søges i den stærke Nedgang, Udførselsmængden var Genstand for; thi Smørpriserne har, som det allerede er nævnt, stillet sig gunstigere end i 1938. Et Billede af Prisudviklingen faas ved Iagttagelse af Københavns Smørno-

tering, der hver Uge fastsættes af Grosserer-Societetets og Mejeribrugets Noteringsudvalg i Fællesskab. Beregnes dens Gennemsnit, bliver det for Aaret 1939 pr. kg 239 Øre (238,66) mod 231 Øre (230,69) i 1938, hvilket er en Stigning paa 8 Øre pr. kg. Aarets laveste Smørnotering ansættes med 207 Øre pr. kg den 25. Maj samt den 1. Juni, og højeste Pris 286 Øre pr. kg noteredes den 21. og den 28. December. Forskellen mellem højeste og laveste Notering udgjorde efter dette 79 Øre, medens den i 1938 kun var 60 Øre pr. kg.

Maanedligt Gennemsnit af Københavns Smørnotering (Øre pr. kg).

	1935	1936	1937	1938	1939
Januar	204,00	208,00	193,50	235,00	253,75
Februar	197,50	229,00	209,00	224,00	265,00
Marts	171,75	214,00	219,50	211,00	248,20
April	159,50	174,20	196,40	218,50	225,50
Maj	148,40	175,75	187,25	229,00	216,75
Juni	164,50	199,00	197,00	218,40	216,20
Juli	169,50	218,20	210,80	219,00	226,75
August	187,00	225,50	225,00	230,25	219,20
September	225,00	220,50	243,80	243,00	240,00
Oktober	232,40	215,00	264,75	230,50	240,00
November	220,50	214,50	271,45	247,25	244,60
December	226,00	191,40	274,60	260,00	268,00
Gennemsnit	192,23	206,55	224,98	230,69	238,66

Imidlertid maa det erindres, at Noteringen er et, og den virkelige Pris, Mejerierne faar hjem for deres Varer, er noget andet, da opnaaet Overpris og Tilskud gennem Smørordningen maa tages i Betragtning. Dertil kommer yderligere, at Smørhandelen siden Krigens Begyndelse har været underkastet Forhold, som medfører, at heller ikke et frit Markeds Prisdannelse kan aflæses af Noteringens Tal.

I en Redegørelse fremsendt af Mejeriernes Propaganda-Udvalg finder man i »Landbrugsraadets Meddelelser« S. 29, 1940, Oplysninger om Smørprisens Udvikling gennem de sidste fire Maaneder af 1939, hvor de af Krigen frem-

kaldte Vanskeligheder har været gældende. Dansk Smør betaltes i England den 31. August 1939 med 114 sh. pr. cwt. fob, hvilket med den daværende Sterlingkurs 22,40 svarede til Noteringen 240 Kr. pr. 100 kg; men da Sterlingens Værdi allerede sidst i August var begyndt at svigte, ansattes Nationalbankens Kurser nominelt, og fra den 1. September besluttedes, at Kronen kun fulgte Sterling nedefter med 7½ pCt. for derefter at ansættes i bestemt Værdiforhold til Dollar, saaledes at 5,18 Kr. = 1 Dollar. I denne Periode lykkedes det dog at fastholde Smørprisen paa 240 Kr. pr. 100 kg, idet de stigende Udgifter til Fragt og Krigsforsikring skubbedes over paa Aftagerne, hvilket medførte, at den engelske Købers Indkøbspris steg fra 136 sh. pr. cwt. (114 sh. fob) den 31. August til 154 sh. 4 d. pr. cwt. (126 sh. fob) den 21. September.

Fra den 23. September blev den engelske Smørimport centraliseret og samtidig overtog herhjemme Smøreksporudvalget hele Udførslen til England. Dette Udvalg traadte straks i Forhandling med de engelske Myndigheder for at faa Smørprisen hævet; men om den fra dansk Side ønskede Forhøjelse til 155 sh. pr. cwt. fob kunde ikke opnaas Enighed, hvorfor Forhandlingerne midlertidig blev afbrudt. Forinden fastsattes dog en à conto Betaling paa 121 sh. 6 d. pr. cwt. fob, hvilken med den da gældende Sterlingkurs lige kunde give Dækning for Noteringen 240, der ansattes i Ugerne 31. August til 2. November.

Efter Vedtagelsen af Loven af 10. November 1939 »Om Foranstaltninger til Udligning mellem Landbrugets Eksportpriser og Produktionsomkostninger« tildeltes af Statskassen et Valutatillæg paa 6 pCt. af Smøreksporværdien. Tillægget, der for Englandseksportens Vedkommende beregnedes efter en Sterlingkurs paa 20,70, kom til at udgøre ca. 15 Øre pr. kg Smør. Det inkluderedes første Gang i Noteringen ved Ansættelsen den 16. November og bragte derved denne til at stige fra 236 til 250 Kr. pr. 100 kg.

A conto Betalingen skulde gælde, indtil den endelige

Pris med tilbagevirkende Kraft til 23. September kunde fastsættes ved Genoptagelse af Forhandlingerne. Disse blev paabegyndt midt i November og var baade langvarige og besværlige, ligesom Resultaterne ikke blev tilfredsstillende for dansk Mejeribrug. Der opnaaedes nemlig kun en Prisstigning til 125 sh. pr. cwt. fob gældende fra 23. September til 31. Oktober, og fra 1. November og fremefter ansattes Prisen til 130 sh. 8 d. pr. cwt. fob. Aftalen skabte Betingelser for Forhøjelse af Københavns Smørnotering med 36 Øre pr. kg, og Forhøjelsen fandt Sted den 21. December, hvor Noteringen steg fra 250 til 286 Øre pr. kg; men i de 36 Øre var ogsaa indbefattet 15 Øre af det Beløb, som Efterbetalingen for allerede leveret Smør havde givet. En Nedgang, naar dette Beløb blev opbrugt, maatte derfor allerede fra Begyndelsen forudses, og den indtraf i Februar 1940.

Udover Beløbet, der kan aflæses i Noteringen, modtager Mejerierne Overpriser for deres Smør. Gennemsnitlig

Betalte Overpriser (Øre pr. kg).

Kvartal Nr.	1	2	3	4	Gn.snit
1935	6,19	6,05	6,37	7,55	6,54
1936	6,41	6,11	6,46	7,39	6,59
1937	6,48	6,17	6,49	7,51	6,67
1938	6,46	6,23	6,43	7,51	6,66
1939	6,53	6,42	6,50	6,43	6,47

har disse i 1939 været 6,47 Øre pr. kg eller 0,19 Øre mindre end i 1938. Til Notering samt Overpris maa yderligere lægges, hvad Smørordningen har indbragt, før den virkelige Smørpris fremkommer. Efter Opgivelse af Formanden for Fyns Mejeriforening i den paa Foreningens Repræsentantmøde den 19. Marts 1940 aflagte Beretning andrager dette Tillæg 4 Øre pr. kg, og Aarets virkelige Smørpris kommer dermed op paa ca. 250 Øre pr. kg mod ca. 244 Øre i 1938.

Forholdet mellem det engelske Markeds Priser paa det danske Smør og paa Smørret fra de oversøiske Lande kan

ikke sammenlignes for hele Aaret 1939, da England indførte Maksimalpriser midt i September. I nedenstaaende Oversigt over London-Noteringen for de seneste Aar gælder Tallene for 1939 derfor kun de første tre Kvartaler;

Gennemsnit af London-Noteringen for dansk og oversøisk Smør.

	1935	1936	1937	1938	1939
For dansk Smør	248	262	282	288	290
» new zealandsk Smør	200	221	244	259	263
» australsk Smør	197	220	242	254	253

men kan der dømmes paa Grundlag heraf, er den for Danmark uheldige Udvikling fortsat, og Forskellen mellem Prisen paa dansk og Priserne paa new zealandsk samt australsk Smør er yderligere formindsket.

Overprisens stadige Formindskelse har vel været en medvirkende Aarsag til, at Mejeriforeningernes Fællesorganisation ved sit Repræsentantmøde den 27. Juli 1939 besluttede at ofre $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. paa Propaganda i England, idet man haabede at sikre Stillingen og øge Afsætningen, selv om Beløbet, der tænkes ofret, ikke var mere end ca. en Femtedel af det, den australske og new zealandske Reklamekampagne kostede i 1937—38. Pengene, der skulde tages af Smørkontingentfonden, naaede ikke at blive anvendt for Krigens Udbrud, da Spørgsmaalet om Propaganda med den engelske Smørhandels Ændring bortfaldt af sig selv.

Hvor stor Betydning denne Ændring i Fremtiden vilde faa for dansk Smør, kunde en ved Aarsskiftet anlagt Betragtning over Stillingen give Ret til at spørge, og det var da som Svar muligt at pege paa det fordelagtige i, at Smørret her fra Landet nu ogsaa kom til Forbrugere, der ikke tidligere havde søgt dette Produkt; men som en Fare maatte samtidig nævnes, at Ordningen kunde komme til at virke sløvende paa Interessen for øget Kvalitetsfremgang. — Begivenhedernes Udvikling skulde imidlertid

hurtigt gøre alle Spekulationer over Spørgsmaalet omsonst.

Som nævnt i Indledningen har man i 1939 fra mejerimæssig Side besværet sig over den leverede Mælks bakteriologiske Beskaffenhed. Tillige kunde Mund- og Klovesygens Eftervirkning spores i unormal Mælk, hvilket heller ikke har lettet Opretholdelsen af Smørrets Kvalitet. For Aarets sidste Del gælder yderligere, at begyndende Vanskeligheder ved Fremskaffelse af tilstrækkeligt olieholdigt Foder har medført Tendens til større Sprødhed i Smørret, saaledes som det ogsaa huskes fra Perioden 1914—18. Trods disse Forhold har Smørrets Godhed alligevel kunnet opretholdes, hvilket Bedømmelserne, der er afholdt i Løbet af 1939, bærer Vidnesbyrd om. Som et tal-mæssigt Bevis herfor kan de »provinsielle« Udstillingers Gennemsnitskarakterer anføres. De var ved Udstillingen for

Jylland	Østlige Øer	Fyn
i 1939 11,13 Points	i 1939 10,93 Points	i 1939 11,01 Points
i 1937 11,10 Points	i 1938 10,98 Points	i 1938 11,12 Points

Osteproduktionen.

De vanskelige Vilkaar, Mejeribrugget i 1939 har arbejdet under, udstrakte ikke Virkningerne til Osteproduktionen; thi dens Stilling i Aarets Løb maa nærmest betegnes som normal. Efter de vel nok lidt skønsmæssige Opgørelser, Mejeriforeningerne paa nuværende Tidspunkt benytter, anslaaes Produktionens Størrelse til ca. 35 Mill. kg, hvilket meget nær svarer til den Mængde, Mejerierne fremstillede i 1938. Da der tillige regnes med, at baade Eksport og Hjemmesalg har været stigende, maa en Formindskelse af Lagerbeholdningerne have fundet Sted; men tilsyneladende har Mangel paa moden Ost i Omsætningen alligevel ikke gjort sig gældende.

Hjemmesalgets Fremgang er efter de nævnte Opgørelser ret anelig. Det angives, at Afsætningen her i Landet har

ligget mellem 25 og 26 Mill. kg, medens de tilsvarende Tal for 1938 var 23—24 Mill. kg, og hermed synes at være et Bevis for, at Interessen for Brug af Ost er i stadig og glædelig Udvikling. Resultaterne maa være Mejerierne en Opmuntring efter de Anstrengelser, der særligt i de senere Aar er gjort for Bedring af Produktionsforholdene. Hvor Ostelavningen virkelig spiller en Rolle, er Lagrene efterhaanden moderniserede, og det næste Skridt bliver nu utvivlsomt Indførelse af mekanisk Osterøring, der vil bidrage til at lette det meget Arbejde, Ostenes Fremstilling kræver.

Ostekvaliteten bedømt ved Udstillingerne har givet omtrent samme Billede som foregaaende Aar, omend de i 1939 opnaaede Talværdier har ligget en Ubetydelighed lavere. De egentlige raadgivende Udstillinger i Forbindelse med Forsøgsostningerne afholdtes som sædvanligt, hvorimod Benzinrestriktionerne efter Krigens Udbrud gjorde Lagerbedømmelsens fuldstændige Gennem-

Danmarks Ind- og Udførsel af Ost i 1000 kg.

Aar	Indførsel	Udførsel	Overskuds- udførsel	Kasein- udførsel
1921	246	12 541	12 295	8
1922	550	8 924	8 374	23
1923	331	5 458	5 127	85
1924	356	8 860	8 504	124
1925	387	8 520	8 133	83
1926	649	6 960	6 311	117
1927	501	5 282	4 781	189
1928	394	6 086	5 692	275
1929	294	6 583	6 289	400
1930	367	5 727	5 360	373
1931	276	4 274	3 998	39
1932	59	6 593	6 534	65
1933	36	10 078	10 042	36
1934	68	6 301	6 233	1 278
1935	105	6 663	6 558	419
1936	28	9 529	9 501	1 139
1937	23	9 375	9 352	1 997
1938	14	9 110	9 096	764
1939	10	9 590	9 580	734

førelse besværlig, hvilket maa beklages, da Sagkyndige anser denne Foranstaltning for at være den mest virksomme til Oste-Kvalitetens Forbedring.

Ligesom Afsætningen paa Hjemmemarkedet viser Osteeksporten som nævnt ogsaa Fremgang i 1939. Den opgives i den officielle Udførselsstatistik til 9 589 500 kg mod 9 110 000 kg i 1938. Værdien af den udførte Mængde androg i 1939 ialt 15 189 000 Kr. mod 13 931 000 Kr. foregaaende Aar, hvilket svarer til en Stigning i det Beløb, Osteeksporten har hjembragt, paa 1 258 000 Kr. Indførselen af Ost her til Landet har i 1939 fortsat sin Tilbagegang. Den er opgjort til 10 400 kg, som betaltes med 27 000 Kr. I 1938 indførtes 13 500 kg Ost til en Værdi af 43 000 Kr.

Osteeksportens Svingninger til Aarets forskellige Tider har ikke været store i 1939. De maanedlige Eksportmængder i 100 kg var følgende:

Januar	7 210
Februar	7 078
Marts	7 539
April	8 654
Maj	6 527
Juni	7 555
Juli	9 646
August	6 109
September	10 577
Oktober	8 436
November	8 774
December	7 790

Efter de anførte Tal ligger August Maaned lavest, September til Gengæld højest. Forskellen mellem de to Maaneders Udførsel androg 446 800 kg.

Den danske Ost finder ligesom Smørret sit Marked i et halvt Hundrede Lande spredt over hele Jorden; men den helt nøjagtige Oversigt over disse er endnu ikke offentliggjort for Aaret 1939. Med Undtagelse af de fire store Kunder, Tyskland, Storbritannien, Sverige og

U. S. A. er de derfor sammenfattede under Rubrikken »Andre Lande« i hosstaaende Opstilling:

Osteeksportens Fordeling i 100 kg.

	1935	1936	1937	1938	1939
Til Tyskland	39 822	52 562	49 137	50 954	53 871
» Storbritannien ..	5 242	14 993	10 855	10 375	11 620
» Sverige	2 338	3 550	2 522	2 530	4 885
» U. S. A.	10 282	12 834	22 283	18 724	18 198
» Andre Lande ...	8 947	11 351	8 949	8 521	7 321

Imellem disse »Andre Lande« indtager Ægypten, Alger, Tunis og Marokko samt Sydvestasien de mest fremtrædende Pladser, men iøvrigt synes denne Samlegruppens Andel i dansk Osteeksport at være nedadgaaende. Til Ostemarkedet i U. S. A., hvor dansk Roquefort og dansk Emmenthaler ellers har vundet godt Ry, var Tilførslen i 1939 ligeledes lidt mindre. Derimod kunde Opgang noteres i de til Tyskland, Storbritannien og Sverige leverede Mængder.

Ostepriserne, der opnaaedes i 1939, varierede ret stærkt. Igennem Aarets første 3 Kvartaler laa Priserne, som de fremgaar af en Oversigt beregnet efter Mælkeritidendes

Ostepriser i 1938 og 1939 (Øre pr. kg).

Maaned	pCt. Fedt i Ostens Tørstof					
	45		30		20	
	1938	1939	1938	1939	1938	1939
Januar	133	130	99	102	82	85
Februar	133	128	102	100	85	85
Marts	133	128	102	100	85	85
April	130	128	102	99	85	83
Maj	130	128	102	98	85	83
Juni	130	123	102	94	85	78
Juli	130	123	102	93	85	78
August	130	123	102	93	85	78
September	130	126	102	98	85	83
Oktober	130	135	102	103	85	88
November	130	140	102	108	85	91
December	130	148	102	113	85	94

ugentlige Opgivelser, noget lavere end i samme Tidsrum af 1938. I Løbet af sidste Kvartal 1939 indtraadte dog saadanne Stigninger, at Gennemsnitsprisen blev meget nær den samme som det foregaaende Aars.

Sammen med Osteproduktionen maa ogsaa Kaseinfremstillingen nævnes. Den har imidlertid fortsat Nedgangen, der paabegyndtes foregaaende Aar, saaledes at Eksporten er faldet fra 764 300 kg i 1938 til 733 800 kg i 1939. Udførselsværdien er dalet fra 899 000 Kr. til 803 000 Kr. Oversigter fra andre Lande oplyser, at Forholdet ikke er enestaaende for Danmark; men at Verdensproduktionen af Kasein sidste Aar var meget middelmaadig, selv om Handelen bedredes ved Krigens Begyndelse. Interessen for Kasein til Tekstilm fremstilling synes at være aftagende i Udlandet; men det kan nævnes, at Dagbladene sidste Efteraar bragte Meddelelser om, at en dansk Metode til Produktion af Mælkeuld med Fordele frem for den italienske var under Udarbejdelse.

Mælkekonserves.

Indenfor Mejeribrugget er det nærmest, som om man er lidt tilbøjelig til at ville overse den danske Mælkekonserves-Industri, og dog er den ikke betydningsløs. Vel omsætter den ikke særlig store Mælkemængder; men Produkterne, der fremstilles, nyder almindelig Anerkendelse, og Pladsen som Nr. 2 indenfor Verdenseksporten, holdes stadig. En af Grundene til, at Oplysninger om Fabrikationen er ret sparsomme, hænger vel nok sammen med, at Fremstillingen udelukkende sker i private Virksomheder, og disse har ikke Interesse i Offentliggørelse af indvundne Resultater eller i at bringe særlige Meddelelser vedrørende Driften.

Efter den almindelige Produktionsstatistik for 1938 blev der ved Fremstilling af Mælkekonserves benyttet ialt 25,356 Mill. kg Sødsmælk, 54,452 Mill. kg Skummetmælk og 1,510 Mill. kg Fløde samt 6,156 Mill. kg Sukker, og af disse Raamaterialer fremstilledes en Varemængde paa

ca. 28—29 Mill. kg. For Aaret 1939 foreligger tilsvarende Tal endnu ikke; men Produktionen har i hvert Fald næppe været mindre, da Udførselstallet for Mælkepulver kan opvise en anelig Stigning. Eksportværdien er ligeledes steget. Den opgives til 14 121 000 Kr. mod et Beløb af 13 053 000 Kr. i 1938.

Danmarks Udførsel af Mælkekonserves (i 100 kg).

	1935	1936	1937	1938	1939
Mælk og Fløde, kondenseret	184 433	167 756	166 889	175 237	173 009
Mælkepulver	986	2 356	4 031	3 291	6 320

Endnu er kun Tallene for den samlede Udførsel af Mælkekonserves i 1939 tilgængelige. Specialoplysninger findes for 1938 i Tabelværket »Danmarks Vareindførsel og -udførsel« og af disse fremgaar, hvor meget de forskellige Produkter, der gaar ind under Begrebet Mælkekonserves, betyder i Eksporten:

	1000 kg	Mill. Kr.
Fløde, kondenseret, hermetisk	1 440	2,29
Sødmælk sukret, kondenseret, hermetisk ..	5 123	3,81
Sødmælk usukret, kondenseret, hermetisk	3 365	2,35
Sødmælk, steril, ikke kond., herm.	158	0,09
Skummetmælk, kond., sukret og usukret, herm.	7 269	4,01
Mælk og Fløde, sukret, ikke hermetisk ..	165	0,08
Mælk og Fløde, usukret, ikke hermetisk ..	3	0,002
Tørmælk, hermetisk	290	0,39
Tørmælk, Mælkepulver af Sødmælk, ikke hermetisk	4	0,005
Tørmælk, Mælkepulver af Skummetmælk, ikke hermetisk	36	0,03

Mælkekonserves fra Danmark finder Købere i endnu flere Lande end dansk Smør og Ost, og selv om Udførselen ikke er særlig imponerende af Omfang, maa den betragtes med Interesse, fordi den giver Afsætningsmuligheder ikke alene for Mælk, men ogsaa for Sukker, hvilket i lige Grad kommer Landbruget til Gode.

Mejeriernes Driftsforhold.

Efter foranstaaende Omtale af Mejeribrugets Produktions- og Afsætningsforhold i 1939 skal gøres et Forsøg paa at belyse, hvorledes den almindelige Mejeridrift har formet sig i Aarets Løb. Som mange Gange før lader fire veldrevne Andelsmejerier igen deres Regnskaber tjene som Grundlag for Tidsskriftets Aarsoversigt, og herfor bringer Forfatteren de paagældende Virksomheders Ledere sin bedste Tak. Da Mejerierne er beliggende i forskellige Egne af Landet og har ulige store Mælkemængder samt forskellig Driftsform, vil et Uddrag af Regnskabsresultaterne utvivlsomt give et paalideligt Billede af Mejeribrugets Vilkaar i det forløbne Aar. Sammenligninger med foregaaende Aar muliggøres desuden gennem det ensartede Materiale.

Regnskabsudtog fra et fynsk Mejeri med Ostelavning.

(Regnskabsaaret gaar fra 1. Oktober 1938 til
30. September 1939).

Aar	Mælkemængde	Forbrug til 1 kg Smør
1914	4 377 500 kg	25,5 kg Mælk
1919	2 290 800 »	25,2 » »
1937	5 005 452 »	22,7 » »
1938	5 335 865 »	23,1 » »
1939	5 280 829 »	22,5 » »

Mejeriets Mælkemængde viser godt 1 pCt. Nedgang i Sammenligning med det nærmest foregaaende Aar. Nedgangen i Mælkemængden er fulgt af en Stigning i den gennemsnitlige Fedtprocent, der er gaaet op fra 3,77 til 3,82. Forbruget er dalet ikke mindre end 0,6 kg fra 23,1 til 22,5 kg.

Ligesom de foregaaende Aar er en Del Mælk solgt til Anvendelse andet Steds. Afregningen af denne foretages efter Notering for Skummetmælk + Smørpris + 7 Øres Overpris pr. 86 Fedtenheder. Ved Ostelavningen er i Aarets Løb brugt 298 640 kg Skummetmælk samt 360 131 Fedtenheder mindre end i 1938; men af Mejeriets særlige

Osteregnskab fremgaar alligevel et ret pænt Overskud, efter at Skummetmælk samt Smørfedt er betalt, og Lagerformindskelsen tages i Betragtning. Overskudet kan opfattes som et Udtryk for Osteproduktionens Stilling i Regnskabsaaaret.

Osteregnskabet.

I n d t æ g t.

Der er solgt Ost for	55 303,95 Kr.
» » » Valle for	5 273,28 »
Beholdning den 1. Oktober 1939	15 347,90 »
Ialt	<u>75 925,13 Kr.</u>

U d g i f t.

Brugt til Ost 669 200 kg Skummetmælk à 3,0 Øre	20 076,00 Kr.
» » » 865 029 Fedtenheder = 10 058 kg Smør	24 844,00 »
Omkostninger	5 273,28 »
Beholdning den 1. Oktober 1938	17 850,00 »
Fortjeneste	7 881,85 »
Ialt	<u>75 925,13 Kr.</u>

Af Mejeriets Regnskab fremgaar endvidere, at der opnaedes en Smørpris paa 247 Øre pr. kg mod 248 Øre pr. kg i 1938. Nettoprisen pr. kg leveret Sødmealk har været 12,72 Øre, hvilket er 0,12 Øre pr. kg mere end Regnskabet for 1938 kan opvise.

Regnskabsudtog fra et stort jydsk Andelsmejeri med stor Ostelavning.

Regnskabsaaaret gaar fra 1. Oktober 1938 til
30. September 1939.

Aar	Mælkemængde	Forbrug til 1 kg Smør
1914	5 674 838 kg	25,4 kg Mælk
1919	2 697 358 »	24,6 » »
1937	8 912 119 »	22,8 » »
1938	9 328 754 »	22,0 » »
1939	8 142 352 »	22,0 » »

Regnskabets Tal viser en betydelig Nedgang i Mælkemængden. Den er i Forhold til 1938 faldet med 12,7 pCt. og har ikke i adskillige Aar været saa lav. Fedtprocenten var i Gennemsnit 3,98, og Forbruget atter nede paa 22,0.

Den opnaaede Smørpris var 250,4 Øre, hvilket er 1,2 Øre mere, end hvad Gennemsnittet for Aaret 1938 androg, men alligevel har Mælkemængdens Fald nedsat Pengeomsætningen en Del. Regnskabet's Indtægtsside viser følgende Tal:

Salg af 261 290 kg Smør	654 195,92 Kr.
» » 343 849 » Ost	400 574,70 »
» » Mælk, Valle og Fløde til Andelshaverne ...	162 537,21 »
Detailsalg af Mælk og Fløde	43 684,19 »
Andre Indtægter	2 051,35 »
	<u>Ialt 1 263 043,37 Kr.</u>

Smørordningen har indbragt 14 431,51 Kr., hvilket Beløb har forhøjet Mejeriets Smørpris med ca. 5,2 Øre pr. kg.

Mejeriets samlede Driftsomkostninger har i 1939 andraget 139 685,74 Kr. eller 1715 Øre pr. 1000 kg Mælk, og nedenstaaende Oversigt viser, at Stigning har gjort sig

Oversigt over Driftsudgifterne.

Driftsudgifternes Fordeling	Ialt Kr.	Øre pr. 1000 kg Mælk				
		1939	1938	1937	1919	1914
Kørsel m. m.	40 833,00	501,4	359,2	360,8	1 030,0	243,8
Brændsel	14 793,21	181,7	151,5	175,7	599,4	83,0
Smørdritler og Mærke- staver samt anden Em- ballage	20 639,41	253,4	145,5	160,7	87,2	21,6
Salt, Løbe, Farve, Perga- ment m. m.	10 091,75	123,9	248,7	175,4	270,6	30,8
Olie	1 054,90	13,0	—	9,0	15,8	3,8
Kontorudgifter	1 502,90	18,5	11,7	9,5	32,2	11,0
Forskelligt	1 977,33	24,3	13,5	13,2	31,7	42,8
Inventarets Vedligehold.	11 016,87	135,3	114,6	95,8	240,2	38,6
Bygningernes »	2 898,61	35,6	30,6	11,3	26,2	5,6
Vognenes »	1 166,87	14,3	35,9	30,2	71,2	26,6
Lønninger	28 657,71	352,0	299,6	262,4	613,3	152,0
Renter og Skatter	5 053,18	62,1	57,9	22,7	275,8	105,2
Ialt ...	139 685,74	1 715,5	1 468,7	1 326,7	3 293,6	764,8

gældende paa saa godt som alle Udgiftsposter. Særlig iøjnefaldende er Opgangen for Kørsel; men herom meddeler Mejeribestyreren, at Mælkekørselen er blevet fordyret som Følge af, at Mælken er afhentet paa Ejendommen hos alle Leverandører med over 25 000 kg, medens de øvrige har faaet udbetalt Bærepeng. Forudbetalte Fragtbeløb for Eksportost er ligeledes gaaet ind paa Kontoen. Opgangen i Udgiften til Emballage skyldes for en væsentlig Del Anskaffelse af Eksportkasser til Ost.

Mejeriets Ostelavning er gaaet en Del tilbage paa Grund af Mælkemængdens Nedgang. Desuden er i 1939 kun anvendt 39,4 pCt. af den indvejede Mælk til Ost mod 40,3 pCt. det foregaaende Aar; men alligevel er Produktionen meget betydelig.

Osteregnskabet.

I n d t æ g t.

Produktion af Ost	387 522,75 Kr.
Valle	18 572,36 »
Ialt	406 095,11 Kr.

U d g i f t.

Ostet af 3 206 550 kg Mælk med en Smørværdi af	
99 679 kg	247 151,64 Kr.
Skummetmælksværdien, 3 106 871 kg à 3,86 Øre ..	119 943,47 »
Driftsudgifter	39 000,00 »
Ialt	406 095,11 Kr.

Leverandørerne har betalt Skummetmælken, de har taget hjem, med 3,06 Øre pr. kg. Afdrag og Nyanskaffelser iberegnet er opnaaet en Pris af 13,66 Øre pr. kg Sødme og udbetalt 13,41 Øre pr. kg, hvilket er 0,01 Øre mindre end i 1938.

Regnskabsudtog fra et stort vestjydsk Mejeri.

Regnskabsaaret gaar fra 1. Oktober 1938 til 30. September 1939. Medens Mælkemængden, som blev modtaget i 1938, laa 5,2 pCt. højere end i 1937, er der i sidste Regnskabsperiode kun modtaget 6 464 106 kg Mælk eller 7,4

pCt. mindre, end hvad der behandlede i den foregaaende. Den mindre Mælkemængde giver sig til Kende i Mejeriets Pengeregnskab, som fremviser følgende Tal:

Indtægt.	
Salg af Smør	662 227,90 Kr.
» » Sødsmælk	19 555,05 »
» » Fløde	14 584,27 »
» » Skummet- og Kærnemælk	125 676,31 »
Renter	1 978,58 »
Andre Indtægter	2 030,75 »
Ialt	826 052,86 Kr.

Mejeriets samlede Indtægter er 57 171,59 Kr. eller 6,4 pCt. lavere end i 1938. Om Aarsagen til, at Nedgangen i Omsætningen knap er blevet saa stor, som det maatte ventes efter den mindre Mælkemængde, ligger i højere Smørpris eller andre Forhold fremgaar ikke af Regnskabet. Derimod kan ses, at Smørordningen har indbragt 9903,55 Kr. i Aarets Løb.

Mejeriets samlede Driftsudgifter har været lidt lavere i 1939 end i 1938 nemlig 77 544,33 Kr. mod 78 104,69 Kr., omregnet paa Aarets Mælkemængde betyder Tallet alligevel en Stigning, som andrager 81,1 Øre pr. 1000 kg.

Oversigt over Driftsudgifterne.

Driftsudgifternes Fordeling	Ialt Kr.	Øre pr. 1000 kg Mælk		
		1939	1938	1937
Kørsel af Mælk o. a.	30 800,69	476,5	454,2	467,8
Lønninger	13 951,74	215,8	185,6	176,2
Brændsel	6 223,01	96,3	124,0	148,8
Emballage til Smør	14 003,32	216,6	202,8	190,0
Rengøringsmidler, Salt, Farve, Olie. Vedligeholdelse af Inventar og Byg- ninger	3 065,66	47,4	41,2	41,6
Skatter, Forsikringer og Foreninger	2 515,17	38,9	31,2	32,4
Renter	2 251,90	34,8	6,0	12,0
Andre Udgifter	1 331,16	20,6	22,2	21,4
Ialt ...	77 544,33	1 199,5	1 118,4	1 143,4

Regnskabsudtog fra et Andelsmejeri med stort Salg til en Kondenseringsfabrik.

Regnskabsaaret gaar fra 1. Oktober 1938 til 30. September 1939.

Mejeriets Regnskab viser ligesom de tre foran gennemgaaede nogen Nedgang i Aarets Mælkemængde. Nedgangen svarer til 2,1 pCt., idet der indvejedes 4 262 232 kg Sødsmælk i 1939 mod 4 352 999 kg i 1938. Kondenseringsfabriken har i Regnskabsaaret aftaget lidt mindre Fløde og halvt saa megen Skummetmælk; men en Del mere Sødsmælk end foregaaende Aar. Mængderne, der solgtes, var følgende:

101 409,8 kg Fløde	à 89,80 Øre pr. kg
749 175,0 » Sødsmælk	à 13,28 » » »
113 515,0 » Skummetmælk		à 3,10 » » »

Efter Mejeribestyrelserens Oplysning foregaar Afregningen fra Fabriken saaledes, at denne betaler Skummetmælken med Noteringen. Sødsmælken betales med Smørnoteringen for 84 Fedtenheder + Skummetmælksnoteringen for det fulde Kvantum. Fløden afregnes med 12 Øre over Smørnoteringen for 84 Fedtenheder og med Skummetmælksnoteringen for Resten. Mejeriet har baade i 1938 og i 1939 faaet 33 pCt. af sin Indtægt gennem Mælkesalget.

Af Mejeriets Regnskab skal Hovedresultaterne for de to sidste Regnskabsaar anføres:

	1939	1938
Mejeriets Gennemsnitsfedtprocent 3,74	3,74
Smørrets Gennemsnitspris (Øre pr. kg) ..	250	250
Sødsmælken er udbragt i Øre pr. kg 12,50	12,70
Andelshaverne har betalt den skummede		
Mælk med (Øre pr. kg)	3,05	3,2
Driftsudgifterne (Øre pr. 1000 kg)	1250	1260

Tallene viser, at den af Mejeriet opnaaede Smørpris har holdt sig uforandret i de to sidste Regnskabsperioder. Driftsudgifterne laa i 1939 10 Øre lavere pr. 1000 kg end i 1938.

Sammenholdes de gennemgaaede Regnskaber, vil det ses, at de har flere Hovedtræk fælles. Smorprisen har saaledes i 1939 kun adskilt sig lidt fra den, der opnaaedes foregaaende Aar, Skummetmælksværdien var lavere, og Driftsudgifterne, der er noget varierende fra Mejeri til Mejeri, havde nærmest stigende Tendens. Disse Faktorer tilsammen har medført, at Driftsresultatet, som det fremgaar af Prisen, Andelshaverne fik udbetalt for leveret Sødsmælk, kun med Vanskelighed lod sig holde paa den Højde, der naaedes i 1938.

Det kan indvendes, at kun fire Mejeriers Regnskaber er et svagt Materiale til Bedømmelse af Aarets Mejeridrift; men de anførte Forhold vil i det væsentlige blive berigtiget ved Gennemgang af en Meddelelse, som i Januar 1940 udsendtes af Kontoret for Mejeri-Statistik. Meddelelsen indeholder en foreløbig Oversigt, der er beregnet paa Grundlag af Indberetninger fra 300 Mejerier, og den oplyser, at disse gennemsnitlig har faaet en lidt højere Pris for Smørret i 1939 end i 1938. Opgangen slugtes imidlertid næsten helt ved Driftsudgifternes Stigning, hvorfor Nettoudbyttet pr. kg Sødsmælk er formindsket med det Fald i Skummetmælksens Værdi, som fandt Sted i Aarets Løb.
